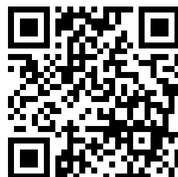

OM

KARL AUGUST NICANDERS

SKALDEVERKSAMHET.

AKADEMISK AFHANDLING,

som med samtycke af

Vidtberömda Filosofiska Fakulteten i Upsala

för filosofiska gradens erhållande

framställes till offentlig granskning

af

REINHOLD GYLLENHAAL,
filos. kand. af Norrlands nation,

på nedre filosofiska lärosalen den 22 Maj 1872
v. t. f. m.

STOCKHOLM, 1872.
TRYCKT HOS J. & A. RIIS.

Karl August Nicander föddes i Strengnäs den 20 Mars 1799. Hans fader, hvilken var anstäld som konrektor vid gymnasium i denna stad, afled redan under sonens minderårighet, efterlemnande maka och tvänne barn i knappa omständigheter. Utsigterna för den unge Karl August att kunna tillfredsställa den lust för studier, som redan tidigt visat sig hos honom, voro således ej stora; men dels genom understöd af välvillige personer, som fäst sin uppmärksamhet vid gossens lofvande anlag, dels genom det uppehälle, han sjelf förskaffade sig såsom informator i förmögnare hus, blef han dock i stånd att följa sin böjelse, så att han 1817 inskrefs såsom student vid Upsala universitet. Under sin gymnasiitid gjorde Nicander bekantskap med Erik Sjöberg, den sedermera under namnet Vitalis så bekante skalden, och dem emellan knöts ett trofast vänskapsförbund, sammanhållet af bådas brinnande kärlek för skaldekonsten. Tillsammans med några andra kamrater bildade desse ett slags literärt sällskap för utbildande af de gryende författareanlagen, hvilket sällskap jemväl fortsatte sin verksamhet, sedan de unga skaldeämnena lemnat gymnasium och åter sammanträffat i Upsala, der de nu som studenter skulle fortsätta sina studier. Här var det, som de båda vännerna för första gången offentligt uppträdde med sina skaldeförsök, och de gjorde det på samma gång i den af bokhandlaren Bruzelius utgifna »Kalender för Damer» för år 1820. Hvars och ens dikter utkommo äfven samtidigt i en särskild upplaga.

Dikter af August, såsom Nicander benämnde dessa sina förstlingsarbeten, blefvo på ett mycket olika sätt bedömda af den tidens, mot hvarandra fiendtliga, literära tidskrifter. Allmänna Journalen (1820, N:o 64), den gamla skolans organ, affärdar August helt kort och godt med den föga uppmun-

trande förklaringen, att hans dikter, »som tyvärr utgöra största antalet i samlingen, äfven hafva den äran att stå främst i uselhet». Helt annorlunda låter den recension, som finnes i den af Atterbom, Palmblad med flere af den nya skolans banérförare redigerade Svensk Litteratur-Tidning (1820, N:o 4). Efter uppräknande af dikterna, och sedan om hvar och en några karakteriserande ord blifvit yttrade, hvarvid dock flere af sångerna förklarats underhaltiga, fälles slutligen om hela samlingen följande yttrande: »Såsom slutomdöme om hela denna sångkrans tillåter rec. sig att yttra följande: Onekligen har denne förf. af naturen emottagit en verkligen sann kallelse till skald, hvilket icke kan sägas om så många andra af dessa Apollos förmenta barn, som ändock med konst och flit sammansätta helt nätta stycken, på hvilka blott få läsares ögon sakna geniets äkta stämpel. Hittills visar sig vår förf. säkrast om segern, då han målar den första ungdomsålderns menlösa nöjen, dess hopp och fröjder, eller då han skildrar den nyfödda kärlekens skuldlösa rosendagar; eller då han ledsagar oss på en oprydd naturs skuggrika blomsterängar; med ett ord: det täcka, ljufva, mildt elegiska äro de toner, hvilka klinga renast från denna lyra, som, säkert stämd, aldrig förvillar sig bland missljud, om än alla accorder ej ännu från henne ljuda med fullstämmig kraft. En fortsatt öfning i skaldgudinnans glada lekar skall lära denna skald att med ringare yttre apparat, med lika styrka uttrycka samma idéer; att sammantränga deras strålar inom en mera inskränkt brännspegel, att säkrare fördela dagrar och skuggor, som nu sväfva ovissa kring den vidsträckta rymden».

Allmänna Journalens omdöme kunde ej gerna göra något nedslående intryck på Nicander, isynnerhet då dess förkastelsedom öfverskyldes af Litteratur-Tidningens loford. Den gamla skolan hade dessutom lefvat ut sin tid, då Nicander först uppträdde som vitterhetsidkare, och hennes domar funno föga genklang hos den stora allmänheten. Den andra recensionen deremot kunde ej gerna annat än smickra nybörjaren, då den utgått från ett literärt parti, som onekligen i hög grad bidragit till den svenska skaldekonstens höjande och hennes frigörande från de trånga skrankor, inom hvilka hon af en föregående

tids vittra domare blifvit inspärrad. Äfven under den kommande tiden hade Nicander att glädja sig åt ett lika vänligt bedömande från samma partis sida. Första beviset härpå erhöll han redan inom ett år, då han utgaf sitt sorgspel *Runesvärdet och den förste Riddaren*, hvilket fördelaktigt recenserades i Svensk Litteratur-Tidning, sannolikt af Palmblad. Efter en analys af stycket och några derefter framställda anmärkningar uttalar rec. »sitt hopp och sin önskan, att, ehuruväl åtskilliga partier i förevarande sorgespel förråda någon ungdomlighet, förf. måtte fortfara att framvandra på den tragiska banan, då han vid sitt första framträde, enligt rec:s öfvertygelse i denna väg redan öfverträffat alla föregångare inom vårt fädernesland». Var detta beröm alltför öfverdrifvet, så var i dess ställe klandret från Allmänna Journalens sida äfven nu lika oinskränkt som förra gången (Allm. Journalen 1821, N:o 67).

Följande året utgaf Nicander *Fjärilar från Pinden*, en samling smärre lyriska dikter, och på samma gång såsom ett bihang dertill *Linda i blomsterkorgen* eller *Trojas belägring*, en så kallad hjeltedikt, som dock blifvit utesluten ur skaldens samlade arbeten, samt 1823 idyllen *Rosalfs lefnad och död*. Ehuru han således flitigt sysselsatte sig med skaldekonsten, blefvo dock ej derigenom de allvarligare studierna åsidosatta; 1824 promoverades skalden till filosofie doktor efter att redan föregående år hafva inträdt på embetsmannabanan såsom e. o. kanslist vid konungens kansli. Genom hans göromål som embetsman hämmades dock ej hans produktivitet som skald, utan sedan först ett nytt häfte dikter utkommit, följde derpå 1826 *Tassos död* och *Konung Enzio*, för hvilket förstnämda skaldestycke han erhöll svenska akademiens stora pris. Samma år hade han äfven för kungliga teaterns räkning öfversatt och bearbetat Shakspere's *Othello*.

Året 1827 blef för vår skald af stor betydelse. Som han sjelf säger, hade ända från barndomsåren i hans själ bott en oemotståndlig längtan till Italien, men hittills hade utsigten att kunna tillfredsställa denna längtan ej varit synnerligen stor. Nu blef skalden emellertid genom det understöd, han dels af dåvarande kronprinsen Oscar, dels af svenska akademien erhöll,

å tillfälle att företaga en längre utrikes resa. Öfver Hamburg gick hans färd till Rhenländerna och Schweitz, der han företog flera vandringar bland alperna; vidare öfver Genève till Italien, målet för hans resa. I detta land uppehöll han sig ungefär ett och ett halft år, hufvudsakligen i Rom, hvarifrån han ofta företog kortare resor i den kringliggande trakten. Till Neapel gjorde han sin längsta utflygt; den upptog ett par månader. Utan tvifvel var detta den lyckligaste tiden af skaldens lif; utan att tänka mycket på den kommande tiden, njöt han i fulla drag af allt det sköna, som både inom konstens och naturens riken här mötte hans blickar, till dess slutligen den hårda nödvändigheten tvang honom att, i följd af brist på medel för en längre vistelse i Italien, styra sin färd tillbaka mot norden. Hemresan gick öfver Venedig och Wien, i hvilka båda städer han gjorde längre uppehåll, dertill tvungen dels af sjukdom, dels af brist på respenningar. Efter en besvärlig resa beträdde han åter fosterjorden i början af September 1829 efter något öfver två års bortovaro.

Nu skulle han ånyo försöka sig på embetsmannabanan, men hans försök ledde ej till något tillfredsställande resultat. Han saknade både lust och förmåga för det arbete, som här förelades honom; inkomsterna deraf voro så små, att han ofta led brist på det nödvändigaste. Hans enda förhoppning hvilade nu på erhållande af något betydligt honorarium för *Minnen från Södern*, hans resebeskrifning. Första delen deraf utkom åfven 1831; den andra delen blef deremot aldrig fullbordad. Bekymmer och sjuklighet tyngde allt svårare på skaldens sinne, arbetet i skaldgudinnans tjenst gick ej mera med samma lätthet, som förr. Emellertid utgaf han 1835 sina *Hesperider*, en samling dikter och noveller från Italien, hvaribland finnas många af de yppersta alstren af hans sångmö. Ungefär vid denna tid var det äfven, som han för kungliga teatern öfversatte Schillers dramer *Die Räuber* och *Die Jungfrun von Orléans*, för hvilka öfversättningar han sedan åtnjöt ett väl behöfligt arfvode. Under de följande åren var han visserligen tidtals sysselsatt med utarbetandet af den andra delen af sina reseminnen, men detta arbete synes ej hafva

intresserat honom; han kom ej långt dermed, utan lemnade det ofullbordadt.

Skaldens produktivitet var nu nästan slocknad, hans kraft var bruten; med sitt veka lynne förmådde han ej bära sina både kroppsliga och andliga lidanden, han började söka »tröst i den källa, som flödar vid foten af svenska parnassen, ur hvilken Lidner, Bellman, Stagnelius före honom druckit, och ur denna Aganippe drack Nicander beklagligtvis under de sednare åren både ofta och djupt» (Biogr. Lexicon). Under sina lugnare mellanstunder diktade han *Lejonet i öknen*, det sista särskildt utgifna skaldestycke, vi ega af honom. Några deri förekommande sånger tillhöra dock en tidigare period af hans skaldeverksamhet.

Sina sista lefnadsår tillbragte Nicander i Stockholm, der han funnit ett hem hos bokhandlaren Adolf Bonnier, till hvilken han hade försålt förlagsrätten till sina samlade arbeten, med hvilkas redigerande han nu sysselsatte sig. Hans sista tid var fri från ekonomiska bekymmer, och ännu en gång fick han röna prof på den aktning, man hyste för hans sångmö, då svenska akademien ånyo tilldelade honom ett understöd. Länge fick han dock ej glädjas deråt, ty redan några dagar derefter afled han den 7 Februari 1839.

Hans lefnad har blifvit skildrad af G. H. Mellin, äfvensom af Palmblad i Biographiskt Lexicon.

Vid genomgåendet af Nicanders dikter hafva vi begagnat oss af den nyaste upplagan af hans Samlade Arbeten, hvilken i början af 1860-talet utgafs i Stockholm på A. Bonniers förlag och hvilken till innehållet är lika med den första, af skalden sjelf redigerade; af hans Hesperider och Minnen från Södern hafva vi äfvenledes användt de nyare upplagorna; emellan dessa och de äldre förefinnes ej heller någon märkbar skilnad.

De första alstren af Nicanders skaldeverksamhet voro lyriska, och det var äfven inom lyrikens område, som han allt framgent med den största framgång rörde sig, det var

egentligen der, han kände sig hemmastadd. Äfven om man ej kan frånkänna honom anlag jemväl för den dramatiska poesien, måste man dock medgifva, att hans försök på detta område i värde står betydligt efter en stor del af de rent lyriska dikter, hans sångmö gifvit oss. Om hans fel och förtjenster såsom dramatisk skald skola vi emellertid yttra några ord längre fram, sedan vi först egnat någon uppmärksamhet åt hans öfriga skaldeverk.

Att för vinnande af en fullständigare öfversigt i vissa bestämda grupper indela Nicanders lyriska dikter skulle ej gerna låta sig göra eller åtminstone medföra stora svårigheter. Vi hafva ej heller gjort något sådant försök, utan ämna endast under fortgången af vårt korta utkast påpeka de skaldestycken, hvilka synas oss lämpliga för ernående af en allmän kännedom om vår skalds skaplynne.

Den gamla skolans tid var redan ute, då Nicander första gången offentligen uppträdde som skald; han kom derföre med henne aldrig i någon närmare beröring. Men äfven om så ej varit, äfven om skolans makt och anseende ännu egt bestånd; säkert hade Nicander ej i längden kunnat tillåta sin sångmö att tryckas af de bojor, i hvilka detta literära parti ville fjättra skaldens fantasi och genom hvilka det ville hindra henne att fritt kringsväfva på naturens och konstens områden. Den vidsträckta kännedom, han egde om Europas nyare literatur i allmänhet, skulle otvifvelaktigt förr eller senare hafva kommit honom att inse det oriktiga och förvända deri, att vilja göra poesien till en det lugna, kalla förståndets lydiga tjenarinna, äfven om han ej från början hyllat helt andra åsigter.

Som vi förut sett, mottogs Nicander vid sitt första inträde på konstens bana på ett ganska smickrande sätt af den nya skolans literära organ. Kanske hoppades fosforisterna att i Nicander finna en ny förkämpe för de åsigter, de ville utsprida; men om så var förhållandet, blefvo deras förhoppningar äfven denna gång svikna. Att deltaga i en strid, den måtte vara af hvad beskaffenhet som helst, dertill hade Nicander ingen lust; med sitt milda lynne ville han helst lefva i fred med hela verlden. De anfall, som

ibland riktades mot hans poetiska förmåga, mötte endast ett passivt motstånd, och han ansåg ej sin skaldeära kränkt derigenom, att ej en hvar godkände hans arbeten. Att han emellertid lifligt berördes af de för den svenska vitterheten nya och i så många afseenden berättigade grundsatser, hvilka fosforisterne dels tagit från andre, dels sjelfve uppställt, var ej underligt. På många ställen visar sig äfven en inverkan deraf på hans poesi; man ser honom till och med göra sig skyldig till fel, hvilka i allmänhet påbördas de fosforistiske skalderna, såsom en utsväfvande svulstighet i tankar och uttryck och deraf följande oklarhet och obegriplighet. Dessa fel förekomma visserligen ej hos honom i någon särdeles hög grad, men man påträffar emellertid bland hans dikter ganska dunkla och svårbegripliga ställen, ord och uttryck, som innebära vida mera tomt välljud, än verklig mening; men dels äro dessa ställen ej synnerligen talrika, dels förskrifva de sig från hans tidigare skaldeverksamhet. I allmänhet är hans språk vackert och klangfullt, stundom lysande genom sin färgprakt och sina rika bilder, utan att dock vara belastadt med en massa missprydande utväxter; hans tankar framstå vanligen klara och tydliga.

Såsom medlem af det götiska förbundet räknas Nicander vanligen såsom en anhängare af den götiska skolan. Väl älskade han fosterlandets gamla hjelteära och beundrade fädrens stora mannamod och öfriga dygder; men om man hos skalder af denna skola önskar finna några mera utpräglade nationella drag i deras poetiska produkter, kunna vi svårligen dit räkna Nicander, ty genomgår man hans arbeten, så finner man snart, att det just är ämnen af icke nationel beskaffenhet, som han med tydlig förkärlek behandlat, såsom i Tassos död, Konung Enzio, de utmärkta sångerna i hans Hesperider m. m. Varmt klappade visserligen hans hjerta för fosterlandet, men han hyste en svärmande beundran för söderns länder. Till den onekligen stora vinst, vår poesi dragit af göternas ifriga bemödanden att från glömskan bevara minnena från våra fäders tid och göra dem till ämnen för poetisk behandling, har Nicander, efter hvad oss synes, ganska obetydligt bidragit. De af hans dikter, hvilka äro

skrifna i götiska skolans anda, äro också ganska få. Ämnen, sådana som våra förfäders bragder och strider, deras okufliga mod och djerfhet o. d., passade ej heller riktigt bra för Nicanders mildt och ljuft stämda lyra.

Af sina för allmänheten först framlaggda sånger har skalden under en senare period af sitt lif sjelf ogillat större delen; ungefär en tredjedel blott af hela antalet har han upptagit bland sina Samlade Arbeten. Visserligen finna vi hos dessa fel, men vi påträffa äfven utmärkande drag, hvilka sedan återfinnas öfverallt i skaldens vittra arbeten: ett rent och välljudande språk, en harmonisk och ledig versbyggnad, en varm och ren känsla, hängifvenhet åt allt skönt och ädelt, en uppriktig vördnad för det heliga. Så träffa vi vid sidan af en öfversättning af Schillers *Die Götter Griechenlands* ett poem, benämndt *Korsets tro,* i hvilket på ett lyckligt sätt är framställd den skarpa motsatsen mellan den missmodiga liknöjdhet, hvarmed en på njutningar öfvermätt och till tvifvel på sina gudar kommen forntida hellen blickade framåt mot det lif, som väntade honom i Elyséen, och den ödmjuka längtan, hvarmed en kristen nalkas målet för sin jordiska vandel, hvilken känsla är väl framställd i den gamle pilgrimens lika enkla, som vackra sång vid den heliga grafven. *Till sångens ursprung* är ett vackert bevis på den stora aktning, skalden hyste för sin konst, och på den stora anspråkslöshet, hvarmed han uppskattade sin personliga förtjenst. *Pilgrimen* är ett alster af en varm religiös känsla, ehuru ej utfördt på ett fullt tillfredsställande sätt. Till dessa förstlingsdikter hör äfven *Lyrklang till Hulda,* hvilket stycke i Svensk Litteratur-Tidning (1820, N:o 4) varmt lofordas såsom en med »lifsfriska och harmoniska färger» utförd målning af dygnets fyra väkter. För vår del anse vi detta beröm alldeles oförtjent och det ifrågavarande poemet ganska svagt, rikt som det är på dunkla uttryck och granna, betydelselösa fraser. Att utleta den egentliga meningen med det hela, förefaller rätt svårt.

Bevis för Nicanders stora vördnad för religionen och hans lugna förtröstan på den evige möta oss i många af

hans dikter, såsom *Hymn till Jesus på Tabor*, *Lugnet i stormen*, *Minne af den 18 April 1830*, det lilla, efter Robert Burns bearbetade stycket *Dödsbön* m. fl.

För naturens skönhet egde Nicander en öppen blick och han har med förkärlek besjungit den. Dock är det helst den täcka, leende och fridfulla naturen han skildrar, det är sådan, han företrädesvis önskar skåda den. Någon gång besjunger han äfven större, mera majestätiska naturscener, men det vilda och storartade i elementens och naturkrafternas våldsamma kamp synes endast väcka hans häpnad, utan att hans öga deraf tjusas och hans sånglust väckes. Såsom exempel på hans förmåga af sann poetisk uppfattning af naturen vilja vi nämna några af hans dikter, såsom *Auroras kyss*, ett lika fint uttänkt, som väl utfördt stycke; *Aftonen*, lugnt och fridfullt; *Sommarfröjd*, lifligt och målande, ehuru väl brokigt. Ibland hans *Pilgrimssånger*, minnen från en fotresa genom Skandinavien, förekomma goda naturskildringar, såsom i stycket *Till naturen* — ehuru det förefaller litet lustigt, att skalden hyser så stor respekt för vår svenska middagssols våldsamma brand — i det verkligen högtidliga stycket *Ringerikes Portar* o. s. v. Störst i detta afseende visar han sig dock i Hesperiderna, såsom vi längre fram skola se.

Nicander är ej någon originel skald, som slår sina läsare med häpnad genom djerft flygande, ovanliga tankar. I allmänhet tolkar han helst hjertats mildare känslor; de våldsamma passionerna äro honom främmande. Stundom ser man honom väl gripas af starkare och lifligare känslor, såsom för fosterlandets ära och välgång, för frihetens räddning från tyranniets bojor, för det rätta och goda, för tapperhet och mannamod o. s. v., och då ljuda väl hans lyras toner något starkare, än eljest, men tonen nedstämmes ofta, ty med det kraftiga och ljungande språk, som vid sådana ämnens behandling är det mest passande, var han ej fullt förtrogen. Detta visar sig t. ex. i den matta sång, i hvilken han vill förherrliga minnet af *Markos Botzaris*' kamp och hjeltedöd för sitt lands befrielse; man märker det i den bland hans första dikter intagna *Vapensången*, i skildringen

af slaget vid Fossalta i Konung Enzio och på många andra ställen. Då han deremot befinner sig i ro på sitt egentliga område, ostörd af våldsamma och oroliga tankar och känslor, då ljuda hans toner renast och klarast. Man läse stycken sådana som det bekanta *Vågen*, det utmärkt täcka *Dufvobref till min syster, Lilvana*, en sång öfver en älskarinnas lekamliga och andliga fägring — visserligen ej alldeles fri från missljud —, *Kyssen,* ett stycke, fullt af oskuld och den naivaste skalkaktighet, *Den lyckliga kärlekens smärta, Den ljufva offerdöden, Abdallah, Barndomen* med många andra, och man inser snart hans stora förmåga att skildra milda, varma känslor.

De af Nicanders skaldestycken, hvilka tydligast bära tecken af att vara diktade i götisk anda, äro *Norna-Gest* samt *Runor af Norna-Gest*, det förra offentliggjordt i *Fjärilar från Pinden,* de senare först tryckta i 10:de häftet af tidskriften Iduna. I *Norna-Gest* skildrar skalden en nyårshögtid hos konung Olof Trygvason, hvarvid en mellan kämparne uppkommen strid stillas genom harpospel och sång af den gamle kämpen och skalden Norna-Gest, som just under gästabudet anländt till Olofs borg. Stycket är indeladt i tre sånger; den första, som beskrifver Norna-Gests ankomst har i formen något gammaldags genom det här använda omqvädet. Litet förvånande förefaller det, att Olof blir så sorgsen till sinnes vid tanken på dem, som möjligen under den stormiga natten »irra i villsam» skog, att dryckeshornet blir honom för tungt och han sätter det ifrån sig; en sådan blödighet tänker man sig ej gerna hos en fornnordisk hjelte. Den i andra sången efter konungens bortgång från dryckeslaget mellan några kämpar uppstående tvisten och den derpå följande striden äro lyckligt framställda. Nu fattar Norna-Gest sin harpa och qväder ord af frid och visdom, hvilka lugna de upprörda sinnena. Detta skildras i tredje sången, hvilken onekligen är fint anlaggd, men som lider af en och annan dunkelhet. Stycket i sin helhet gör dock ett behagligt intryck. *Runor af Norna-Gest* utgöras af sexton mindre dikter, behandlande ämnen ur de gamla sagorna, ur nordens historia och natur. De äro skrifna på

ett enkelt, okonstladt språk; versifikationen är god och metern ofta väl lämpad efter innehållet. Såsom de bästa af dessa dikter anse vi *Urdarbrunnen*, *Hjalmars brud*, *Arnliot Gellina* och *Erik Wasas runa.*

Att i någon dikt finna vår skald munter och skämtsam är ytterst sällsynt; om vi undantaga ett fragment, *En klosterbroders äfventyr,* ega vi ej mer än en enda egentligen skämtsam dikt af hans hand, nämligen *Resan till Engelbrechtsholmen,* skaldebref till Ad. Törneros. Det ligger ett starkt drag af godmodigt skämt och lustigt lynne utbredt öfver skildringen af de mångahanda äfventyr, hvilka möta de sex vännerna på deras vallfart till den store mannens dödsplats, och i de braskande tal, som vid kritiska tillfällen hållas af åtskillige medlemmar af sällskapet, isynnerhet den vigtige och förståndige brodren M. Man har verkligen något svårt att bland all denna munterhet igenkänna den annars mildt allvarlige skalden.

Bland större lyriska dikter af Nicander vilja vi fästa oss vid *Fosterlandskänslan, Tassos död*, *Konung Enzio* och *Lejonet i Öknen.* För den förstnämnda, skrifven 1825, uppmuntrades Nicander första gången med ett pris af svenska akademien. Den är snarast att anse som en förening af flere dikter, hvilka sammanhållas af en dem alla genomlöpande tråd — kärleken till fosterbygden, till dess frihet och ära. Mest anslående är den afdelning, i hvilken skalden tecknar denna heliga känslas natur och väsende, hvilket han gör på ett verkligen utmärkt sätt. Derefter framställas genom exempel olika handlingar, hvartill fosterlandskärleken drifver menniskan, hans olika sätt att visa sig, hans stora vigt och betydelse skalden, nödvändighet för den sanne hjelten, hans kraft att krossa tyranniets bojor och att, om än till en tid förtryckt, dock ånyo obetvinglig höja sig. Stycket slutar med en sång till de grekiske frihetshjeltarne. Formen i det hela är god, språket värdigt och passande för ämnet. Mot slutet visa sig dock ett par fel, i det skalden accentuerar Herodóti och Sophóclis, hvilket man ej hade väntat af en person med Nicanders klassiska bildning.

I tidningen Kometen för 1827, N:r 47, förekommer

en recension af *Tassos död* och *Konnng Enzio,* hvilken tydligt röjer en afgjord föresats att uteslutande förkasta och att helt och hållet blunda för hvarje förtjenst hos dessa båda skaldestycken, liksom föröfrigt hos allt, hvad Nicander skrifvit. Den förstnämnda dikten affärdas dermed, »att utkastet till dess början är gifvet först af Lord Byron och sedan af en Fransk skald, Ed. Mennechet; slutet åter är nästan intet annat än praktbeskrifningen på tillredelserna för en fest.» Ej ett ord derom, att recensenten ändå lyckats upptäcka någon slags förtjenst hos stycket. Denna recension är, så vidt vi känna, den enda, på hvilken Nicander svarat. I Allmänna Journalen (1827, N:o 144) finnes att läsa hans, om ett uppretadt sinne rätt tydligt vittnande svar. Han vill ej uppträda såsom advokat för sina dikter, säger han, utan endast fria sig för den beskyllning för härmning och plagiering, som förkastats af Kometens recensent. Han uppmanar denne att bevisa likheten mellan *Tasso's död* och Byrons *The laments of Tasso*. Mennechets här åsyftade dikt säger han sig ej känna; den är emellertid blott en bearbetning af Byrons dikt. Utan tvifvel skulle det hafva varit ganska svårt för recensenten att framvisa någon synnerlig likhet mellan den store brittens här ifrågavarande arbete och den första, på ottave rime skrifna delen af *Tassos död* — det är den, recensentens beskyllning gäller — med undantag deraf, att i båda styckena Tasso såsom sitt värn mot hat och förföljelse, mot förtvifflans och enslighetens qval nämner sitt älsklingsverk *La Gerusalemme liberata*. Föröfrigt äro de hvarandra fullkomligt olika. Å ena sidan är det den fångne, i ett vanvettets hemvist oskyldigt inspärrade Tasso, som utgjuter sin bittra klagan; å andra sidan är det den från sina bojor befriade, på sin lagerkröning väntande skalden, som med stilla lugn och utan bitterhet blickar tillbaka på sina genomgångna, sorgliga öden och säger sitt sköna fosterland ett kärleksfullt farväl. Att den senare delen af stycket ej är annat, än »praktbeskrifningen på tillredelserna för en fest», är äfven en fullkomligt falsk uppgift. Denna »praktbeskrifning» upptager ej mycket stort utrymme, och om hon än vore betydligt

längre, skulle likväl en hvar med största nöje läsa den till slut; i så lifliga och sköna färger målar skalden den allmänna hänförelsen öfver den instundande högtidligheten, den mäktiga ljuskraft, Tassos namn utöfvar på hans landsmän. I sköna, poetiska drag framställes sedan den stund, då dödsengeln nalkas för att lossa de band, som ännu qvarhålla den store skalden vid jordlifvet. Lika lifligt, som tillredelserna för lagerfesten beskrifvas, lika högtidligt skildras äfven den häpnad och sorg, som griper alla sinnen vid underrättelsen derom, att Tassos lif slocknat i samma stund, han af den helige fadrens sändebud blifvit kallad till sin lagerkröning. Den i slutet indragna jemförelsen mellan Gottfried af Bouillon och Tasso är visserligen något sökt och haltande men man blundar gerna för detta obetydliga missgrepp. Slutet utgöres af en vacker hyllning åt den namnkunnige skaldens minne.

Nicander sjelf synes hafva hyst en viss förkärlek för denna dikt; åtminstone kan man med skäl förmoda, att han det gjort, emedan han på tyska och italienska språken öfversatt den första delen deraf. Det genom sin färgprakt lysande, men på samma gång från allt tomt glitter fria språket och den alltigenom förträffliga versifikationen gör äfven, i förening med den verkligt poetiska uppfattningen och behandlingen af ämnet, detta skaldestycke till ett af de förnämsta, som flutit ur hans penna.

Äfven *Konung Enzio* förkastas af den nyssnämnde recensenten på helt lösliga grunder. Liksom i allt, hvad Nicander producerat, återfinner man äfven här, efter hvad recensenten påstår, »dessa svarta, den geniala dödens tecken, bestående i originalitetsbrist, affectation, uttryckets förkonstling och fåfänga.» Ett annat fel, vid hvilket recensenten synes fästa stor vigt, vidlåder dessutom denna dikt; den är till den yttre formen en imitation af *Frithiofs Saga*, emedan den är skrifven i romansform. Höjden af författarens originalitetsbrist äfven i fråga om versform framgår dock deraf, att till och med »metern af Hr Leopolds *Det slutande århundradet* här igenfinnes och slår an med dessa Strofer:

Jag Konung (!) Enzio grånad som ung,
Sist utaf Hohenstaufer i tiden — o. s. v.»

Utropstecknet efter ordet »konung» skall naturligtvis antyda, att en dylik titel ej med rätta tillkommer Enzio. Ehuru recensenten ingenting visste derom, hade dock Enzio af sin fader fått i förläning konungariket Sardinien och bar verkligen namn af konung.

Om också ej *Konung Enzio* är att räkna bland de förnämsta af Nicanders dikter, hvilket väl kan medgifvas på grund af åtskilliga misslyckade ställen, är detta stycke dock fullt värdigt sin plats bland skaldens arbeten, och vi betrakta som obefogade största delen af de svåra tillvitelser, hvarmed Kometens recensent öfverhopat det. Nicander sjelf svarade blott genom att bedja recensenten ådagalägga, att man verkligen imiterar en författare, då man begagnar en af honom förut använd meter. Hvad romansformen beträffar, så må Nicander gerna hafva tagit den från *Frithiofs Saga;* deri ligger ej något klandervärdt. Äfven de största skalder — såsom också Tegnér i den nyssnämnda dikten — hafva ju tillegnat sig föregångares former, utan att man deri sett något fel att tadla. Ett fullkomligt originelt snille behöfver väl ej i lika hög grad som andra, af naturen mindre frikostigt utrustade, begagna sig af denna utväg, det kan sjelf skapa sig nya former; men de öfrige måste tillegna sig, hvad som redan finnes för handen, om ock med större eller mindre förändringar, och derigenom begå de intet fel, såvida de ej med sitt val träffa en dålig förebild, hvilket Nicander ej här gjort. Metern i *Det slutande århundradet* förefaller visserligen något tung, men kanske hade recensenten ej så mycket fästat sig dervid, om ej en Leopold varit poemets författare. Föröfrigt är mot formen af det ifrågavarande stycket ingenting af vigt att anmärka. Fästa vi oss åter vid innehållet, så finna vi flere delar deraf ganska förtjenstfulla, såsom den första romansen, i hvilken den gamle kejsar Fredrik till Enzio öfverlemnar sitt härförarsvärd, hvilket han ej mera anser sig ega kraft att föra; beskrifningen på triumfen efter slaget vid Fossalta, Enzios sång och suck, Enzios sista sånger, och kanske mest den åttonde romansen, Enzio och Lydia, i hvilken den omvexlande metern är mycket väl afpassad efter de olika känslor, af hvilka de båda äl-

skande äro eldade vid detta deras första möte. I lifliga, häftiga uttryck visar Enzio sin glädje och yppar sin kärlek; hans enda tanke är riktad på att vinna Lydia. Hon deremot talar ej om sin kärlek, tvärtom beder hon Enzio ej tänka på henne; afståndet dem emellan är för stort; hon har kommit endast för att bereda hans räddning ur fångenskapen och för detta mål vill hon offra allt.

Att under Bolognas triumf efter segern vid Fossalta Enzio var den, på hvilken allas blickar vände sig, var helt naturligt; han utgjorde det dyrbaraste byte, Bolognesarne kunde hafva vunnit; men att folket jublade, då vid fällandet af hans dom consuln yttrade, att hans fängelse skulle blifva konungsligt, och att detta jubel öfvergick i en dof suck af medlidande vid det derefter gjorda tillägget, att fångenskapen skulle räcka under hela hans lif, är för mycket osannolikt och onaturligt. Kejsar Fredrik var af Bolognas invånare alltför hatad, att de ej med största glädje skulle se hans son hållen i ständigt fängsligt förvar inom deras stad, isynnerhet då sonen kommit i spetsen för en krigshär för att eröfra staden och kanske jemna den med jorden, ett öde, hvarmed Fredrik åtminstone hotat den. Enzios dröm i den sista romansen är för mycket underbar och öfvernaturlig. Nicander visar stundom en viss benägenhet att i sina dikter använda det öfvernaturliga, ofta på ett mindre lyckadt sätt, såsom äfven här är händelsen. Att låta den döende prinsen i drömmen skåda flere århundraden in i framtiden, är ett misslyckadt drag.

Med *Lejonet i Öknen* tog Nicander sitt sista farväl af den stora allmänheten. Man återfinner i detta skaldestycke flere af skaldens förtjenster, men man påträffar också många fel. Sammanhanget mellan de särskilda sångerna är temligen lösligt och en och annan sång onödigt inskjuten, såsom den fjerde, en förkortning af det i *Minnen från Södern* förekommande poemet *Isola Bella*. De svagaste sångerna torde vara *Pyramiderna* med Murad Bey's egendomliga syn och *En dröm*, ett högst besynnerligt och dunkelt stycke. Äfven i de mera tillfredsställande sångerna möta ofta missljud, såsom i *Det unga lejonet*, *Året 1815*, *Na-*

poleons monolog — skrifven före skaldens italienska resa — m. fl. De bästa äro *Kejsaren*, *Den ende sonen* och *Lejonets moder*, alla väl och utan ojemnheter framställda, isynnerhet den sista med den gamla moderns gripande klagan. Skaldens vanliga, vackra språk och goda versbyggnad återfinna vi i hela skaldestycket.

Hesperiderna innehålla många bland Nicanders förträffligaste arbeten, kanske äfven de bästa. Först träffa vi hans femtio *Romerska sonetter*, i hvilka alla röjer sig den största makt öfver den yttre formen. Första rummet i ordningen intages af en väl utförd öfversättning af Filicajas bekanta sång till Italien. Bland de förnämsta vilja vi föröfrigt nämna *Rivalerna* (efter Zampieri), *Nunnan*, *Colosseum*, *Hadriani graf*, *Då hon kommer*. Bland öfriga dikter hafva vi *Synen i domkyrkan*, en af verklig skönhet smyckad hyllning åt Tassos minne, samt framför de öfriga *Månskensnatten i Albano* och *Den heliga veckan i Venedig* eller *Afsked till Italien*. Början af den förstnämnda bland dessa båda innehåller en naturskildring, så praktfull och på samma gång tjusande, att den ovilkorligen måste göra ett lifligt intryck på en hvar, som eger ett för naturens skönhet tillgängligt sinne. Den herrliga tafla, som ligger utbredd för skaldens blickar, frammanar derpå för hans själ minnet af de forntida personer, som här lefvat, hvarefter stycket slutar med en anslående lofsång till Italiens »sommar-månskensnatt». Den senare dikten, författad i Venedig under den tid, skalden på sin hemresa vistades derstädes, innehåller hans sista farväl till Italien, detta af honom så djupt älskade och ständigt saknade land. Djupt elegiska äro de toner, han dervid anslår; men fåfäng är hans sorg, hans klagan, ödets lag medgifver inga undanflygter, han måste återvända till det kalla Norden. Det förnämsta af hela poemet är onekligen helsningen till Venedig, hvars forntida storhet skalden med hänryckning besjunger och hvars nuvarande förnedring han lika vemodigt beklagar. Ingenstädes har Nicander på ett mera glänsande sätt besjungit sin brinnande kärlek för Italiens natur och konst än i detta stycke, lika utmärkt till form och innehåll, och man märker

fullkomligt klart, att det är ur djupet af hans hjerta dessa, de sista orden gå: »Italien! låt mig se dig än en gång!» *Betraktelserna* kunna visserligen ej i fråga om poetiskt värde jemföras med de nämnda dikterna; de innehålla ibland rätt torra reflexioner, mer och mindre träffande. Emellertid läser man äfven dem med nöje, till följd af den godmodiga skämtsamhet, hvarmed skalden i dem talar ej blott om sig sjelf, utan äfven om åtskilliga företeelser, som emellanåt möta hans blickar. Isynnerhet gäller detta om betraktelsen *Den mulna dagen i Wien*, der han rätt muntert skämtar öfver de vattuflöden, hvarmed regnets gud öfveröser jorden, och öfver följderna deraf. De berättelser i obunden form, som här förefinnas, äro i allmänhet med liflighet och på ett behagligt sätt framstälda, samt röja ofta författarens förmåga att uppfatta och skildra Italiens natur och folk.

I sina *Minnen från Södern* har Nicander på ett och annat ställe inskjutit en dikt. I allmänhet äro de dock, såsom blotta tillfällighetsstycken, ej af någon egentlig betydenhet. *Wisperdalen* är dock ett ganska vackert stycke, och *Sången till Jungfrun* en originel och poetisk framställning af jättarnes kufvande af allfader och deras derpå följande förvandling.

Härmed sluta vi vår korta och ofullständiga framställning af Nicanders lyriska dikter och öfvergå till de försök, han gjort inom den dramatiska poesien.

Af hans dramatiska arbeten är, med undantag af ett lustspel, *Död utan död eller Frihet och trohet,* en komposition af föga betydenhet, ej mera än ett fullbordadt, det 1820 utgifna sorgspelet *Runesvärdet och den förste riddaren.* Detta arbete mottogs, såsom vi redan förut nämnt, med ganska stort bifall af den nya skolan. Allmänna Journalen (1821, N:o 67) yttrar sig deremot om denna dramatiska dikt på följande sätt: »Om ett arbetes anspråk får vägas efter dens höghet, som är föremålet för dedikationen, så har aldrig något framträdt med större anspråk än detta, ty det är tillegnadt Gud. Dedikationen börjar med inledningen till Johannis Evangelium, satt på orimmad vers. Samma Bibliska anda råder hela stycket igenom, och annat

kan man ej heller vänta af ett theaterstycke, hvars ämne är christna lärans första antagande i Norden, och som ej har något vidare föremål. Att föröfrigt uppgifva dess innehåll är verkligen icke lätt, ehuru Rec. haft nog mod att genomläsa det. Handlingen räcker ungefär ett år. Här förefalla väl åtskilliga underverk, omvändelser, motstånd af den onda andan, spöksyner, drömmar, aningar m. m.; men det man egentligen kunnat, ej vänta, men fordra, en sann teckning af striden mellan den gamla och nya Gudaläran, af hedendomens vilda kraft och starka natur, samt Christendomens höga allvar, dess enkla Majestät och öfvertygande sanning — till allt detta finnes intet spår. Dock måste man göra Författaren den rättvisan att erkänna, det hans vers i allmänhet håller metern, att här på många ställen finnas läsbara tirader, samt att man nästan öfverallt kan förstå hvad han vill säga — och detta lärer tills vidare blifva den nya skolans non plus ultra.»

Vi hafva förr omnämnt det uppmuntrande, till och med smickrande sätt, hvarpå detta sorgspel mottogs af Svensk Litteratur-Tidning. Att *Runesvärdet* ej skulle finna nåd inför gamla skolans anhängare, var fullkomligt naturligt, emedan dess författare i hög grad afviker från de åsigter, hvilka dessa hyllade rörande tragedien. Så äro de bekanta tre enheterna, rummets, tidens och handlingens, ej synnerligen noga bevarade, och hvad den sistnämnda beträffar, är den verkligen mer än tillbörligt försummad. Att rätt många scenförändringar förekomma, och att mellan andra och tredje akterna ligger en tiderymd af ett helt år, är visserligen ej i våra ögon något fel, men af den gamla skolan kunde dylikt aldrig gillas. Fosforisterne deremot hade lika stort skäl att gilla detta arbete, som skaldens kort förut offentliggjorda första lyriska dikter.

Att tiden för kristendomens införande i vårt land erbjuder många ämnen för dramatisk behandling, är onekligen sannt. Brytningen mellan den gamla gudaläran och kristendomen måste blifva våldsam, de båda lärorna voro alltför olika för en fredlig lösning af frågan om enderas företräde. Sida vid sida af hvarandra kunde de ej länge bestå, den ena måste

nödvändigt förr eller senare gå under och i sitt fall draga sina kämpar med sig, och att detta öde förestod den hedniska läran, var helt naturligt, ty det sanna måste, om äfven först efter långvarig och häftig strid, slutligen göra sig gällande gentemot det falska. Lika naturligt är äfven, att den trotsige nordbon ej utan häftigt motstånd skulle låta sina gamle gudar falla. Tiden för ifrågavarande sorgspel är derföre väl vald, men mot behandlingen af ämnet och mot beskaffenheten af de uppträdande personernas karakterer äro åtskilliga anmärkningar att göra.

Det är en sedan lång tid tillbaka erkänd sats, att ej alla dramatiska produkter af sorgligt innehåll äro tragedier, och mot *Runesvärdet* kan man med rätta göra den anmärkningen, att detta drama, oaktadt hufvudpersonens undergång, ingalunda uppfyller fordringarne på en tragedi. Hufvudpersonen i stycket, Alrik, är visserligen olycklig, han går under, men någon tragisk person är han ej. Den tragiske hjelten måste vara en sublim personlighet, hvilken genom den kraft, han utvecklar i och för uppnåendet af ett bestämdt ändamål, beherrskar de öfrige personerna i dramat, men hvilken dock slutligen med nödvändighet går under till följd af den skuld, han genom någon ensidighet i karakteren sjelf ådrager sig, på samma gång han erkänner denna sin skuld och rättmätigheten af sitt straff. Hos Alrik återfinna vi ingalunda dessa egenskaper. Han har ingen tragisk skuld, ty såsom sådan kan man ej anse den för honom olycksbringande ed, hvilken han aflägger i harmen öfver den misshandling, hans fader undergått. Han kämpar ej för något bestämdt ändamål, han är ej den, som utöfvar det hufvudsakliga inflytandet på handlingens gång, utan tvärtom är han ständigt vacklande och låter sig af en eller annan, ofta obetydlig orsak ledas än hit, än dit. Vid sitt första uppträdande, då han räddar sin fader från Peregrinus och hans handtlangare, framstår han visserligen såsom en kraftfull Nordens son, hängifven fädrens tro och de gamle gudar, han aflägger utan tvekan den olyckliga eden att med det svärd, han af sin fader mottager, döda den förste af sin slägt, som öfvergår till den nya läran; men då han nästa

gång visar sig och säger sin älskade ett evigt farväl, är han ej mer densamme. Den svurna eden plågar hans sinne, den utgör ett oöfverstigligt hinder för hans förening med Hulda, och ehuru han visserligen går segrande ur striden med sin kärlek, framsticker dock redan nu hos honom en viss misstro mot den gamla gudaläran genom det löfte, de älskande gifva hvarandra, att den först aflidne skall uppenbara sig för den öfverlefvande och omtala sitt tillstånd i ett kommande lif. I början af andra akten krossar han S:t Eriks bild och utfar hånfullt mot de kristnes Gud, besluter att döda Ansgarius, då han hör en bonde påstå, att hans älskade och hennes fader, Emund, blifvit af biskopen fördrifne, men hejdar sig, då han redan lyftat svärdet öfver Ansgarius. Straxt derpå bevitnar han den rörande scenen mellan aposteln och qvinnan med det döda barnet, och nu se vi honom, djupt gripen deraf, afstå från alla tankar på mord och i stället uttala sin stora beundran och vördnad för Ansgarius, under det hans själ sönderslites af tvifvel på de gamle gudarne. Vid ankomsten till sin faders boning beder han förgäfves att blifva befriad från den ed, han kort förut svurit. Ett stycke fram i tredje akten mottager han af en munk undervisning i kristendomens läror, hvarunder de afbrytas af den gamle Emund, som svagsint återkommit från den vallfärd, han tillika med Hulda företagit för försonande af den synd, hon begått genom att älska en hedning och kristendomens fiende. Emund omtalar nu, att Hulda vid deras ankomst till Jerusalem aflidit, och fattad af förtviflan rusar Alrik ut för att döda sig, men hindras i detta sitt uppsåt genom uppenbarelsen af Huldas ande, som uppmanar honom att låta döpa sig och blifva Guds kämpe samt i jorden nedgräfva sin hedniska krigarrustning. I sista akten se vi också Alrik af Ansgarii hand mottaga dopet, sedan han straxt förut i jordens sköte fördolt sina vapen. Slutligen uppträder han vid tinget såsom kristendomens kämpe och dör af sina sår, sedan han nedgjort Orm, som genom Peregrini hjelp kommit i besittning af hans gömda vapenrustning och under hans namn strider för den gamla läran. Vi se häraf, att hos Alrik ingalunda finnas de egenskaper, af hvilka

hufvudpersonerna i ett drama rätteligen bör vara i besittning.

Äfven med afseende på skildringen af de öfrige, i stycket uppträdande personernas karakterer, kan man med skäl göra åtskilliga anmärkningar. Oldur, den ende person i dramat, som kan göra anspråk på att vara en egentlig representant för hedendomen, framstår ej i någon härför riktigt passande dager. Han hatar de kristne, men ej så mycket till följd af deras religion, som på grund af den misshandling, Peregrinus och hans handtlangare låtit honom undergå, och när han vänder sig mot den nya läran, framlyser alltid på samma gång hans hat mot personerna och hans vrede öfver den ohämnade skymf, han lidit. Han ifrar för de kristnes förjagande mera för sin egen skull än för den fara, som hotar den gamla gudaläran.

Ansgarius framstår visserligen sådan, som man helst tänker sig en kristendomens sanne apostel, mild, kärleksfull, orubbligt förtröstande på Gud och på sanningens seger, men han saknar någon utpräglad individualitet. Förklaringen häraf anse vi emellertid recensenten i Svensk Litteratur-Tidning hafva riktigt angifvit i det yttrandet, »att ju högre menniskan uppstigit till fulländningen, desto mera försvinna alla de skarpt framstående kantigheter, som vanligtvis bilda det särskiljande i menniskornas inre. Derföre antaga alla helgon en viss allmän typus; och derföre är ingenting svårare än att på duken måla eller dramatiskt framställa englar eller englalika väsenden, enhvar stämplad af en utmärkande individualisering.»

Emund är en föga betydande biperson och dessutom så vacklande och svag, att man ej vid honom kan fästa något intresse. Hulda är en from och ljuf varelse, som genom sin, för henne sjelf olycksbringande kärlek och sitt sorgliga öde väcker vårt medlidande; men hon förefaller något fanatisk, då hon såsom ett rysligt brott stämplar sin rena kärlek till Alrik och på den vill skjuta skulden för alla de olyckor, som drabbat hennes fader. De öfrige personerna äro ej af någon betydenhet.

Hvad Peregrinus beträffar, instämma vi med den ofvan-

nämnde recensenten, som anser hela uppfinningen med denna personlighet förfelad. Denne afgrundsande är den egentliga driffjädern i handlingen; klädd i munkdrägt utför han det ena bofstycket efter det andra för att uppreta den hedniska befolkningen mot Ansgarius och hans medhjelpare och derigenom befordra sitt mål — kristendomens undertryckande. Genom alla sina ansträngningar och sina illsluga planer lyckas han dock ej vinna något betydande resultat, han tvärtom misslyckas i nästan allt och står der verkligen som en maktlös djefvul. Hans uppträdande utgör emellertid just det största felet i hela dramat, emedan det stora inflytande, han utöfvar på handlingens gång, omöjliggör dess utveckling ur den rätta grunden, hufvudpersonens karakter.

Att stycket i det hela sålunda lider af betydliga brister hindrar emellertid ej, att enskilda delar deraf äro värda erkännande såsom verkligen förtjenstfulla. Till dessa kunna vi räkna den första scenen, i hvilken den förbiseglande vikingen genom sin egendomliga, vemodsfulla sång hos den gamle Oldur upplifvar minnet af flydda tider, då han i sin mannakrafts dagar deltog i vikingalifvet, och då åsynen af ett vikingsskepp ej var något sällsynt. I första akten hafva vi vidare den rörande scen, i hvilken Alrik och Hulda säga hvarandra sitt sista farväl. Dyster i sitt sinne omtalar Alrik den ed, han svurit, och anledningen dertill, han söker förmå Hulda att återgå till den gamla läran, ty på annat sätt kan ej han, kristendomens afsvurne fiende, vinna hennes hand; men huru stark än hennes kärlek är, tvekar hon dock ej i valet mellan honom och sin tro på Kristus, fastän hon vet sig derigenom för alltid beröfvad all jordisk glädje och fröjd. En ypperlig scen är den femte i andra akteu, der det af Peregrinus dränkta barnets moder anklagar Ansgarius såsom den egentlige mördaren, ehuru han låtit utföra dådet genom en annans hand, men, då han blott med mildhet och förlåtelse möter hennes anfall, derigenom afväpnad försjunker i en stilla sorg, till dess hennes barn väckes till lif, då hon, öfverväldigad af beundran och glädje, knäfaller och välsignar den nyss af henne förbannade aposteln. Alriks derpå följande monolog och den sista scenen af akten äro äfven värda

all uppmärksamhet. Alrik, som kommit till kapellet för att döda Ansgarius, har varit vitne till den nyssnämnda scenen och qvarstår nu ensam, fattad af vördnad och beundran; hans mordplan är för alltid förkastad. Här framträder för första gången hans tvifvel på den gamla gudaläran fullt tydligt, och ypperligt målas här hans sorg öfver det mörker, hvari hans ande famlar, och hans längtan efter ljus och klarhet. Gripande är den sista scenen af akten. Older har nyss för sina sonsöner berättat en, som han sjelf med rätta säger, dunkel saga, då Alrik inträder. Vild och dyster, i djupet af sin själ förtviflad öfver den rysliga ed, han svurit, vill han åt gudarne offra sina brorsöner, innan ännu deras barnatro blifvit rubbad, men afstår slutligen från detta vilda beslut och beder Oldur återtaga det ödesdigra runesvärdet samt lösa den ed, som så hårdt trycker honom. Men förgäfves — den hårde fadern vägrar, och dyster, som han kommit, lemnar Alrik faderns boning. Utmärkt är den första scenen af fjerde akten, i hvilken vi finna Alrik sysselsatt med att i jorden gömma sin rustning, under det han till hvarje särskild del deraf yttrar ett afskedsord. Fastän han ej numera vill bära sina förra vapen, kastar han dem ej likgiltigt ifrån sig, utan det är med djupt vemod, han anförtror den åt jordens sköte. De framkalla för hans själ minnet af allt, hvad han i lifvet njutit och lidit, hans kämpabragder, hans kärlek, hans sorg. Flere ställen af förtjenst skulle kunna anföras, men vi åtnöja oss med hvad redan är nämndt.

Liksom i skaldens öfriga arbeten är äfven här versbyggnaden med få undantag förträfflig, språket vackert och klangfullt. Tankarna äro klart och tydligt uttryckta utom på några få ställen, såsom i första aktens femte scen, der Peregrini monolog är dunkel och svårbegriplig, samt föröfrigt i en och annan mening.

Ehuru, såsom vi sett, detta arbete lider af ganska betydliga brister, såsom ett dramatiskt helt betraktadt, eger det dock tillräckligt många särskilda partier af värde för att göra de förhoppningar berättigade, hvilka man fästade vid detta, den tjuguettårige skaldens första försök inom dramats

område. Det ser dock ut, som skulle han sjelf ej hyst samma hopp eller också ej känt någon starkare lust att fortgå på den väg, han här beträdt, ty i annat fall hade troligen ej *Runesvärdet* förblifvit hans enda fullbordade dramatiska arbete. Hans båda öfriga sorgspel, *Beatrice Cenci* och *Prins Magnus,* äro båda ofulländade; af det förra har han utarbetat första akten och ett par scener af den andra, det senare är knappt mer än påbörjadt. Dessa arbeten tillhöra dock skaldens senare period, då han, tärd af sjukdom och bekymmer, ej mera hade nog kraft för genomförandet af mera omfattande arbeten. Planen är dock utarbetad till båda dessa sorgspel, och att döma deraf skulle de, såsom tragedier betraktade, hafva kommit att lida af fel, hvilka vi förut funnit hos *Runesvärdet. Beatrice Cenci* väcker beundran genom den manliga ståndaktighet, hvarmed hon uthärdar sina lidanden, hon väcker medlidande genom sitt sorgliga öde, men hennes lidande är det rättvisa straffet för ett afskyvärdt brott, som föröfvats före den tid, då handlingen i sorgspelet försiggår; redan från början gripes hon af fasa och samvetsqval öfver sin gerning, den är i hennes egna ögon aldrig berättigad, och all sin styrka använder hon blott såsom ett hinder mot det offentliga, vanärande straff, hvars rättmätighet hon aldrig förnekar. Handlingens utveckling grundar sig föröfrigt ej på hennes karakter, utan Clemens' snikenhet är den egentliga verkande orsaken till allt. Beatrice är en brottslig och på samma gång beklagansvärd qvinna, men någon tragisk hjeltinna är hon ej.

Den olycklige *Prins Magnus* har ingen tragisk skuld att försona. Sin undergång har han ej sjelf förvållat, hans aflifvande är ett politiskt mord, begånget af ett mot honom fiendtligt partis mäktige ledare.

Ett fel, som temligen ofta visar sig i Nicanders dramatiska verk, är, att den lyriska skalden stundom helt tydligt framlyser. I dramat uttalar visserligen skalden sitt eget inre genom de deri uppträdande personerna, men här får han ej, såsom i rent lyriska dikter, stanna vid blotta utgjutelser af känslor och tankar, hvilka sakna allt inflytande på handlingens utveckling, utan sådana lyriska moment äro endast

då berättigade, när de verkligen leda till handling[1]. Just i detta afseende felar lätt en egentligen lyrisk skald, då han kommer in på dramats område; han låter sin individualitet alltför tydligt skina igenom, han inskjuter här och der lyriska element, hvilka verka störande, emedan de ej hafva något egentligt samband med handlingen. Äfven karaktersskildringen synes vara en svag punkt hos vår författare. De karakterer, han framställer, äro ej konseqvent genomförda, de sakna ofta kraft och fasthet i förverkligandet af sina planer, de låta ofta af yttre omständigheter leda sig än hit, än dit, och vi hafva sett, huru i *Runesvärdet* hufvudpersonens inflytande på handlingen är helt obetydligt. En följd åter häraf blir brist på enhet i handlingen, hvars särkilda delar ofta sakna nödigt samband, samt hennes härflytande ur orätt källa, ej från hufvudpersonens karakter.

Ehuru vi ej vilja förneka, att Nicander egde anlag äfven för den dramatiska poesien och att han möjligen genom noggranna studier skulle hafva kunnat inom densamma åstadkomma något vida fullkomligare, än hvad han nu lemnat oss, tro vi dock, att han med sitt milda, vemodiga lynne och sin brist på energie skulle hafva mött flere svårigheter, hvilka han ej kunnat öfvervinna.

Genom vår korta och bristfälliga undersökning af Nicanders dikter komma vi till den slutsats, att, att han var en öfvervägande lyrisk skald, ty fastän hans dramatiska produkter röja anlag jemväl för denna art af poesi, är det dock inom lyrikens område, som hans skaldeförmåga visar sig i sitt klaraste ljus, och det är isynnerhet såsom lyriker, han alltid skall intaga en hedrande plats bland vårt fosterlands skalder. Han var ej något originelt snille, som genom tankarnes djerfva och starka flygt väckte en med häpnad blandad beundran, men han egde i hög grad förmågan att på ett tjusande sätt framställa det täcka och behagliga, att i de renaste färger måla hjertats ömma och ljufva känslor och på ett hänförande sätt teckna en leende naturs skönhet. Öfver den yttre formen egde han stort välde; alla hans

[1] Se Ljunggren, De Esth. Syst., del. II, sid. 394 och 395.

arbeten utmärka sig genom ett klangrikt, vårdadt språk och en ledig, harmonisk versbyggnad. Till hvilken grad af utveckling Nicanders skaldskap under lyckligare omständigheter kunnat höja sig, är naturligtvis omöjligt att afgöra; men med stor sannolikhet kan man dock antaga, att han med sina rika anlag och sin uppriktiga kärlek för poesien skulle hafva utbildat sig till något vida större, än hvad han nu blef, då, till stor skada för vår literatur, sjuklighet och bekymmer alltför tidigt förlamade hans produktionskraft, just då hans poetiska förmåga visat sig i sin största glans.
